

פתרון בחינת הבגרות בתנ"ך יחידה רביעית
שאלון מספר: 001105 , 204
מוגש על-ידי: גליה סמו, מירי רום, חוה צדוק,
דנית בר-אור, אלי לוי
מורים ברשת "יואל גבע"

חלק ב'

פרק שלישי

תשובה לשאלה 10

- א. (1) אפשרות ראשונה: "שחורה אני ונאווה"- הנערה טוענת שהיא שחורה ויפה, כלומר לפנינו ו' החיבור.
- אפשרות שנייה: "שחורה אני ונאווה"- הנערה טוענת שהיא שחורה ואף על פי כן היא יפה, כלומר לפנינו ו' הניגוד.
- (2) התפיסה היא שלבן הוא סמל היופי, נשים בעלות גוון עור בהיר נחשבות ליפות. בשיר השירים: "שחורה אני ונאווה"- הנערה טוענת שהיא יפה למרות שהיא שחורה, סימן שאידיאל היופי הוא לבן. בשיר המצרי: "ארוכת צוואר צחורת חזה", "לבנת עור"- תואמת אידיאל היופי, האהובה היא בהירת עור.
- ב. משמעות ראשונה- כרם כמקום גידול הענבים עליו שמרה הנערה בהוראת אחיה.
- משמעות שנייה- כרם כמטאפורה לגופה של הנערה: "כרמי שלי לא נטרתי" – לא הייתה לה אפשרות לשמור על גופה שלה מפני השמש, אן: הנערה רומזת באמירה מפתה, שהעבודה בכרמים (משוחררת מהשגחת אחיה בבית) מאפשרת לה שלא לשמור על בתוליה (כרמה).
- משמעות שלישית- בשיר השירים ח' 11-12 כרם משמש כדימוי לאשתו של מישהו. הדובר אומר "כרמי שלי" ומתכוון לאשתו ואילו ביחס לשלמה נאמר: "האלף לך שלמה" – כי לשלמה היו אלף נשים: "ויהי לו נשים שרות שבע מאות ופילגשים שלוש מאות".

תשובה לשאלה 11

- א. (1) לדברי הפרשן, מגילת קהלת נקראת בחג הסוכות, משום שנאמר בפסוק 2: "תן חלק לשבעה וגם לשמונה". ולדעתו מדובר בשבעת ימי חג הסוכות, וביום השמיני, שנקרא שמיני עצרת.
- (2) בפסוק 9 נאמר: "כי על כל אלה יביאך האלהים במשפט", כלומר הפסוק מבטא אמונה בהשגחה האלוהית ובמשפט האל את בני האדם על מעשיהם. פסוק זה המביע את האמונה במשפט האלוהי, מכוון את האדם להליכה בדרך ה' ועל כן הוא מהווה הסבר להכללת מגילת קהלת בכתבי הקודש.
- ב. (1) לפי ר' סעדיה גאון, בפסוקים 1-2 ניתנות עצות לחקלאי: זרע את האדמה כאשר היא רוויה במים, לא כאשר היא יבשה.
- לפי אבן עזרא, בפסוקים 1-2 ניתנות הוראות להתנהגות מוסרית של כל אדם: על האדם להיות נדיב ולסייע לאנשים נזקקים, גם כאלה שהוא מכיר וגם כאלה שהוא אינו מכיר.
- (2) הפירוש של ר' סעדיה גאון מקבל חיזוק מפסוקים 4-6, כי בפסוק 4 מדובר על רוח ועננים ועניינים אלה קשורים לעבודה החקלאית ולא לענייני מוסר. הערה: התלמיד יכול להסתמך על עניינים אחרים מפסוקים 5-6 ולא רק על הרוח והעננים הנזכרים בפסוק 4.

תשובה לשאלה 12

- א. (1) האירוע הוא עליית בבל על ירושלים בימי יהויקים (אירוע שסופו היה גלות יהויכין). התוספת בדניאל היא שמלך בבל לוקח בשנה השלישית למלכות יהויקים, מקצת כלי בית המקדש אל בית אלוהיו. אן: לפי אפשרות פירוש מסוימת הכתוב בדניאל מוסיף שיהויקים הוגלה לבבל (ארץ שנער).
- (2) בדברי הימים ב' ל"ו 5-7 מצוי חיזוק לשני הפרטים שהוזכרו בסעיף 1, לפיו הוליד מלך בבל את יהויקים, מלך יהודה, לבבל ועימו הוא מביא אל בית אלוהיו גם מקצת כלי בית המקדש.
- ב. התפקיד שנועד לדניאל ולאסתר הוא: אסתר משמשת כמלכה, אשת אחשורוש, ודניאל משמש כיועצו של מלך בבל. מבחינת מראם החיצוני: שניהם מתוארים כטובי מראה. ההתנהגות של כל אחד מהם: דניאל שומר על זהותו היהודית ואילו אסתר מסתירה את זהותה היהודית. ניסוח אחר: דניאל- מרדן, אסתר- צייתנית וכנועה. על התלמידים היה להצמיד ציטוטים מתאימים לקביעות אלו.

פרק רביעי

תשובה לשאלה 13

עפ"י הפירוש הראשון: האוהב הוא הקדוש ברוך הוא.
המקנא הוא הקדוש ברוך הוא (שמקנא לעם) אנ: העם (נאמר שהעם מקנאים אותו, את ה').
עפ"י הפירוש השני: האוהב הוא עם ישראל.
המקנא הוא הקדוש ברוך הוא.

תשובה לשאלה 14

א. על התלמיד להביא שניים מבין הרמזים הבאים לכך שעפ"י המדרש, נעמי מנסה למנוע מרות ללכת אחריה:

- "בתי, אין דרכן של בנות ישראל לילך לבתי תיאטראות..." , רות מגיבה: "אל אשר תלכי אלך".
- "בתי, אין דרכן של ישראל לדור בבית שאין שם מזוזה", רות מגיבה: "באשר תליני אלין".
- "עונשין ואזהרות", נעמי לימדה את רות את חוקי התורה והעונשים הצפויים לעובר עליהם. רות מגיבה: "עמך עמי".
- נעמי לימדה את רות את שאר המצוות ורות הגיבה: "אלהיך אלהי".

- ב. (1) הביטוי המופיע בשלושת הכתובים הוא לשון שבועה: "כה יעשה ה' לי וכה יוסיף" (רות א' 17, שמואל ב' ג' 35), "כה יעשון לי אלוהים וכה יוסיפון" (מלכים א' יט' 2).
- (2) ההבדל בניסוח שבין השבועה של דוד ורות לבין שבועתה של איזבל, מלמד כי איזבל מאמינה בכמה אלים (איזבל נשבעת בשם של אלים, לשון ריבוי), בעוד שרות מאמינה באל אחד (אמונה מונותיאיסטית).

תשובה לשאלה 15

- א. התופעה מכונה יתק"ק או יתק"א. בסופן של המגילות קהלת ואיכה (כמו גם בישעיהו ובתרי עשר), חוזרים בסוף הקריאה על הפסוק שלפני האחרון, כדי שלא לחתום את קריאת הספר/מגילה בנימה שלילית, אלא בנימה חיובית.
- ב. אבן עזרא רואה בסוף מגילת איכה ביטוי לבקשת העם לשיבה מן הגלות "השיבינו- לעיר משכן שמך"- אם וכאשר העם ישוב מהגלות, הוא יוכל לשוב ולעבוד את ה' בירושלים, במקדש, כפי שהיה בימי קדם.

תשובה לשאלה 16

- א. קהלת בפסוקים 1-2 מגיע למסקנה שהשמחה היא הבל, חסרת משמעות. קהלת מגיעה למסקנה זו מתוך ניסיונותיו.
- בפסוק 3- "תרתני בלבי", "ולבי נוהג בחכמה"- קהלת הגיע למסקנה זו על-סמך מחשבותיו.
- בפסוקים 4-11 – קהלת הגיע למסקנה זו על-סמך מעשיו, כי הוא צבר רכוש רב, התנסה בתענוגות, רכש לעצמו מעמד רם ולא חסך מעצמו דבר.
- ב. המסקנה מפסוק 11 היא שהעמל האנושי הוא הבל. ההסבר לכך בא לידי ביטוי בפסוקים 18-19, שם טוען קהלת שהאדם עובד כל חייו כדי לצבור רכוש ובסופו של דבר רכושו עובר לצאצאיו/ אדם אחר. בנוסף ייתכן שהאדם שיירש אותו, יאבד את כל הרכוש אשר עברו קהלת עמל.

תשובה לשאלה 17

א. הסיפור באסתר מהווה "סגירת מעגל", שנפתח בסיפור בשמואל א' מהסיבות הבאות:

- שאול היה בן קיש משבט בנימין "ויהי איש מבן ימין ושמו קיש... ולו היה בן ושמו שאול..." (שמואל א' ט' 1-2)
- שאול לא קיים את הציווי להרוג את אגג, מלך עמלק "ויך שאול את עמלק... ויתפוש את אגג מלך עמלק חי... ויחמול שאול והעם על אגג..." (שמואל א' טו' 7-9).
- מרדכי הוא צאצאו של קיש משבט בנימין, כלומר הוא מתקשר לשאול: "איש יהודי... ושמו מרדכי... בן קיש איש ימיני" (אסתר ב' 5), ואילו המן הוא "בן המדתא האגגי" (אסתר ג' 1-2), מכאן שהמן הוא צאצא של אגג מלך עמלק.
המאבק בין מרדכי לבין המן הוא הד למאבק שבין שאול לבין אגג, מלך עמלק. מאחר שאול לא השמיד את אגג, מרדכי הוא זה שמסיים את המלאכה, מכאן שמגילת אסתר היא "סגירת מעגל" למתרחש בספר שמואל.

- ב. (1) לפי הכתוב בדברים כ"ה 17-19, מצווה ה' להשמיד את זכר עמלק. שאול לא הרג את אגג ובכך לא קיים את מצוות ה'.
- (2) לפי פסוק 18 בספר דברים, הסיבה לחומרת המצווה הזו היא: "אשר קרך בדרך ויזנב בך כל הנחשלים אחריך ואתה עייף ויגע ולא ירא אלהים", כלומר העמלקים תקפו את בני ישראל בזמן שיצאו ממצרים, כאשר הם עייפים מתלאות הדרך והיו חלשים באמונתם בה'. הם פגעו בנחשלים מאחור.